

SiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 29.5.2017

HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittaen seuraavaa

Yleistä

SAMOKin mielestä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuu tulisi säätää maakunnan sijaan valtiolle. Tämä on syytä tehdä erillisellä lailla korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta, joka on tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriön valmistelussa.

SAMOK katsoo, että opiskeluterveydenhuollon erityisratkaisun takia maakuntien rahoituskriteereissä tulisi huomioida maakunnan alueella asuvien korkeakouluopiskelijoiden määrä esimerkiksi lisäämällä maakuntien rahoituslain 3 lukuun erillinen kerroin maakunnan alueella asuvista korkeakouluopiskelijoista.

SAMOK pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämislain 38 § laajennettaisiin koskemaan myös ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan opintoihin kuuluvien pakollisten harjoittelujaksojen kustannukset ammattikorkeakoululle.

SAMOKin mielestä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämislain 23 §:ssä on syytä huomioida myös ammattikorkeakouluissa opiskelevien harjoittelut. Ammattikorkeakoulut tuottavat 80 % sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista ja siksi kaikissa tulevilla sote-keskuksissa tulee olla harjoittelupaikkoja myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.

Opiskeluterveydenhuollon järjestäminen

Tehtyjen selvitysten mukaan opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi on perusteltua, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuotanto olisi valtakunnallista ja opiskeluterveydenhuoltoon erikoistunutta (mm. STM 2015:44). SAMOK katsoo, että tämä tavoite saavutetaan parhaiten korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon valtakunnallisella järjestämistavalla ja siksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuu tulee SAMOKin mielestä säätää maakunnan sijasta valtiolle. Tämä on syytä tehdä erillisellä lailla korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta, jotka on tällä hetkellä sosiaali- ja

13.06.2017

terveysministeriön valmistelussa.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa on päätetty kehittää laajentamalla Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:n toiminta koskemaan kaikkia korkeakouluopiskelijoita. Tämän nk. YTHS-mallin tarkoituksena on tuottaa rajatulle erityisryhmälle (korkeakouluopiskelijat) valtakunnallisesti yhteneväiset opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuun asettaminen maakunnille on ristiriidassa tämän perusajatuksen kanssa. YTHS-mallin pääasiallisena tarkoituksena ja suurena vahvuutena on korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon toteuttaminen valtakunnallisesti samalla tavalla, siis yhtenevin laatu-, palvelu- sekä resursointikriteerein. Maakuntien järjestämisvastuu sosiaali ja terveystaloudissa taas perustuu ajatukseen, jossa kukin maakunta saa itsehallintonsa rajoissa päättää sote-palveluiden tuottamisen yksityiskohdista (mm. asiakasmaksu- ja laatuksiteerit). YTHS:n yhteisöllisistä työtä, ryhmätoimintaa, neuvontaa ja tutkimustyötä voidaan - ja on järkevää - toteuttaa valtakunnallisesti. Yhtenäinen ja valtakunnallinen opiskeluterveydenhuolto mahdollistaa esimerkiksi etäpalveluiden kehittämisen sekä valtakunnalliset terveydenedistämishankkeet. YTHS:llä on valtakunnalliselle opiskeluterveydenhuollolle valmiina osaaminen, hyvin toimiva ketju, verkostot ja toimintamallit sekä valtakunnallisina resursseina mm. yhteisöterveyden ylilääkäri, psykologi ja hammaslääkäri.

Valtakunnallisen järjestämissmallin ratkaisua tukee myös korkeakouluopiskelijoille tyypillinen runsas liikkuminen yli maakuntarajojen. Korkeakouluverkko on valtakunnallinen ja korkeakouluilla on usein kampuksia tai toimipisteitä eri maakuntien alueilla. Opiskelijat liikkuvatkin runsaasti eri korkeakoulujen välillä. Kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyy pakollisia harjoitteluja (30–120 opintopistettä koulutusalaan riippuen), joita varten siirrytään usein toiselle paikkakunnalle. Lisäksi tutkintoon sisältyvät opinnot toisessa korkeakoulussa ovat mahdollisia lähes kaikilla aloilla ja korkeakoulujen opetusyhteistyön lisääntyessä opiskelijoiden liikkuvuus yli maakuntarajojen lisääntyy entisestään. Yliopisto-opiskelijoilla, jotka ovat jo YTHS:n valtakunnallisten palveluiden piirissä, palveluiden nk. ristiinkäyttö eri paikkakunnilla on runsasta. Esimerkiksi pelkästään Helsinki-Espoon toimipiste tuotti vuonna 2016 yli 22 000 asiakaskäyntiä muille kuin Helsingin ja Espoon opiskelijoille.

Sosiaali- ja terveystaloud-uudistuksen päätavoitteena on mm. kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja ja parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon osalta järjestämisvastuun säätäminen valtiolle tukee näitä tavoitteita, kun kaikki korkeakouluopiskelijat pääsevät YTHS:n tuottamien valtakunnallisten ja tasalaatuisten palveluiden piiriin.

Opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus

SAMOK on tyytyväinen, että opiskeluterveydenhuollon järjestämistä koskeviin säännöksiin ei tässä yhteydessä ehdoteta tehtäväksi muutoksia. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat olennaisesti sekä yhteisöterveys, kuten yhteistyö oppilaitoksen ja opiskelijajärjestöjen kanssa, ryhmätoiminta ja oppimisympäristöjen terveystarkastukset että yksilölliset palvelut, joihin lukeutuvat mm. terveysneuvontaa sekä sairaanhoidon palveluita yleisterveyden, seksuaaliterveyden, mielenterveyden ja suun terveyden osalta. Opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus on erittäin tärkeää säilyttää ennallaan, jolloin ennaltaehkäisevät yhteisöterveyden palvelut ja yksilölliset sairaanhoidolliset toimenpiteet tukevat toisiaan ja ylläpitävät opiskelijoiden opiskelukykyä.

Maakuntien rahoitus

Valinannvapauslain perusteella korkeakouluopiskelijat valitsivat oman suoran valinnan perustason palvelujen tuottajan kuten muukin väestö ja ovat siten yhdenvertaisesti valinnanvapauden piirissä. Opiskeluterveydenhuolto on rajattu valinnanvapauden ulkopuolelle. Opiskelijan asiakkuus sote-keskuksessa ja opiskeluterveydenhuollossa voitaisiin ottaa huomioon siten, että suoran valinnan palvelun tuottajan korvaus olisi alempi korkeakouluopiskelijoiden osalta. Tällöin sote-keskukselle kanavoitava nk. kapitaatioperustainen korvaus olisi korkeakouluopiskelijoiden osalta matalampi, kun suurin osa siitä kanavoitaisiin Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:lle opiskeluterveydenhuollon palveluiden tuottamiseen.

Jotta kapitaatiokorvauksen jakaminen opiskeluterveydenhuollon ja suoran valinnan palveluntarjoajan välillä voidaan toteuttaa vaikeuttamatta sote-keskuksen tai YTHS:n toimintaa, on SAMOKin mielestä olennaista, että maakuntien rahoituslaissa huomioidaan opiskeluterveydenhuollon erityisjärjestely. Siksi maakuntien rahoituskriteerissä tulisikin huomioida maakunnan alueella asuvien korkeakouluopiskelijoiden määrä esimerkiksi lisäämällä maakuntien rahoituslain 3 lukuun erillinen kerroin maakunnan alueella asuvista korkeakouluopiskelijoista.

Sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus ja terveydenhuollon ammattilaisten koulutus sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksissa.

Hallituksen esityksessä sosiaali- ja terveysalan koulutuskorvauksiin liittyvän lainsäädännön ehdotetaan ehdotetaan koskevan “kustannuksia, jotka aiheutuvat sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yliopistotasoisesta koulutuksesta ja siihen liittyvästä käytännön harjoittelusta”.

Ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalalla opintoihin kuuluu myös pakollisia harjoittelujaksoja, yliopistokoulutusten tavoin. Alan tutkintoja ammattikorkeakouluissa ovat

13.06.2017

sosionomi, apuvälineteknikko, bioanalyytikko, ensihoitaja, fysioterapeutti, geronomi, hammasteknikko, jalkaterapeutti, kuntoutuksen ohjaaja, kätilö, naprapaatti, optometrismi, osteopaatti, röntgenhoitaja, sairaanhoitaja, suuhygienisti, terveydenhoitaja ja toimintaterapeutti. Lisäksi ammattikorkeakoulut järjestävät alalla erikoistumiskoulutuksia, joihin koulutuskorvaus olisi mahdollisesti tarpeen.

Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut maksavat omasta perusrahoituksestaan koulutuskorvauksia sairaanhoitopiireille noin 7,5 miljoonaa euroa vuodessa. Yliopistojen lääkäri- ja erikoislääkärikoulutuksen koulutuskorvaukset taas maksaa valtio ja vuoden 2016 talousarviosta tähän varattiin noin 92,5 miljoonaa euroa. SAMOK ei näe perusteita kohdella korkeakouluharjoitteluiden koulutuskorvauksia eri tavoin vaan pitääkin tärkeänä, että sosiaali- ja terveystalouden järjestämislain 38 § laajennetaan koskemaan myös ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalalla opintoihin kuuluvien pakollisten harjoittelujaksojen kustannukset ammattikorkeakoululle. Samalla pykälä tulisi laajentaa koskemaan myös niitä maakuntia, joissa ei ole yliopistollista sairaalaa. Jos laajennusta ei tehdä tämän lakiuudistuksen yhteydessä, tulisi varmistaa että korkeakoulu neuvottelee koulutuskorvauksista maakunnan kanssa, ei jokaisen sote-keskuksen kanssa erikseen.

Lisäksi sosiaali- ja terveystalouden järjestämislain 23 §:ssä, jossa säädetään palvelun tuottajan velvollisuuksista, on SAMOKin mielestä ehdottomasti huomioitava myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelu. Ammattikorkeakoulut tuottavat 80 % sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista ja siksi kaikissa tulevaisuudessa sote-keskuksissa tulisi olla harjoittelupaikkoja myös ammattikorkeakouluopiskelijoille. Mikäli koulutusvelvoite säädetään esimerkiksi ainoastaan julkisomisteisille sote-keskuksille, asettaa se sote-keskukset eriarvoisiin kilpailuasetelmiin. Lisäksi, mikäli valtaosa jonkin alueen sote-keskuksista on muita kuin julkisomisteisia, olisi harjoittelupaikkojen riittävyys tällöin uhattuna. Sekä sote-keskusten yhdenvertaisuuden että erityisesti harjoittelupaikkojen riittävyys vuoksi onkin välttämätöntä, että kaikilla sote-keskuksilla on yhtäläinen velvollisuus tarjota riittävä määrä harjoittelupaikkoja myös sote-alan ammattikorkeakouluopiskelijoille.

Helsingissä 09.06.2017

Max Laihonon
varapuheenjohtaja

Vellu Taskila
toiminnanjohtaja, vt

Lisätietoja: asiantuntija Eero Löytömäki
050 389 1015, eero.loytomaki@samok.fi